

УВОД У СТАРИ ЗАВЕТ

НАСТАВНИК: ДР НЕНАД БОЖОВИЋ, ДОЦЕНТ

1. ПОДАЦИ О СТАТУСУ ПРЕДМЕТА У СТУДИЈСКОМ ПЛАНУ

- врста и ниво студија: Основне академске судије
- студијски програм: Богословско-катихетски; Богословско-пастирски.
- временске димензије наставе: I и II семестар (летњи и зимски семестар 2023/24)
- седмични фонд часова: 2+2 (богословско-катихетски), 2+1 (богословско-пастирски)
- статус предмета: обавезни предмет
- организациони облици наставе: предавања и вежбе
- евалуација знања: стицање бодова кроз предиспитне обавезе, тестове и испит после II семестра.

2. ЦИЉ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ

У погледу општег Увода у Стари Завет, циљ предавања биће савладавање основних предзнања неопходних за боље разумевање садржаја књига Старога Завета (појам Светог Писма и Светог Предања, историја развоја увода као науке у патристичком и модерном периоду, богонадахнутост, канон итд). Циљ посебног Увода у Стари Завет, који ће се обрађивати у другом семестру, јесте упознавање са историјом егзегетских истраживања појединачних библијских књига, као и резултатима до којих је дошла савремена библистика. Под тим се подразумева анализа места и времена настанка појединачних списа, њихових аутора/редактора као и основне теолошке поруке текста.

3. САДРЖАЈ НАСТАВЕ

Настава се састоји у обрађивању садржаја из два дела: Општи увод у Стари Завет и Посебан Увод у Стари Завет. Општи увод биће обрађен у првом семестру, а садржај предавања у другом семестру (посебан увод у Стари Завет) биће краће упознавање са садржајем старозаветних књига и историјом њихових литерарних истраживања са нагласком на настанку Петокњижја и пророчких месијанских места. Прилози са наставе (пдф презентације) могу се наћи на сајту Библијског института у рубрици Увод у Стари Завет (прилози). Снимљена предавања из Увода одржана академске 2020/21 могу се наћи на овом [линку](#) и препоручују се за коришћење студентима који нису у прилици да редовно слушају наставу. Распоред наставних јединица се у 2023/24 разликује у односу на 2020/21, али је градиво скоро непромењено. Студентима се препоручује да предавања слушају према списку испитних питања датих у одељку 7.

4. САДРЖАЈ ВЕЖБИ

Садржај вежби односи се на темељно изучавање самог текста Св. Писма почев од Књиге постања закључно са Књигом о судијама. Студенти самостално излажу садржај појединих књига заједно са исагошким увидима о времену и месту настанка књиге као и о њиховом аутору (више види одељак 5Б). На првом часу одређује се термин за усмену вежбу, а распоред ће бити објављен на сајту.

5. ПРАКТИЧНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ – ОБАВЕЗЕ СТУДЕНАТА

Препоручљиво је да студенти редовно похађају наставу и вежбе, као и да долазе на појединачне консултације, а подстиче се и активно учешће у настави (посебно на вежбама).

5.1. Предиспитне обавезе

А) Од предиспитних обавеза из Увода у Стари Завет потребно је урадити или писмену семинарску вежбу или бранити усмену вежбу на одређену тему у оквиру часова вежби. Одрађена предиспитна обавеза носи укупно 20 бодова. Тему за писмену семинарску вежбу студент може добити путем писања мејла наставнику на мејл nenadbozovic85@gmail.com (погледати упутства за писање званичног мејла на следећем [линку](#)). Наставник ће у самом мејлу образложити тему, литературу и обим рада. Упутства за израду семинарског рада и цитирање могу се наћи на следећем [линку](#), а начин цитирања [овде](#). Семинарски рад

мора да садржи заглавље: име и презиме, институцију, место и време израде рада као и детаљан списак литературе. Завршени рад шаље се на мејл наставнику који проверава исти. Веродостојност рада врши се одбраном рада у термину консултација (четвртак 15.00-16.30). Одбрана се састоји у препричавању садржаја рада и уписа освојених бодова. Максимум освојених бодова путем вежбе јесте 20. Слање и одбрана писмене вежбе се мора завршити благовремено пре почетка испитних рокова, а најкасније **15. маја 2024.** године. Након овог термина се неће моћи добити нити тема, нити је могућа одбрана већ задате теме. Препоручљиво је да се писмена вежба (семинарски рад) уради већ у првом семестру.

Б) Тема за вежбу на часу добија се усменим путем током часова вежби код наставника. Као тема за семинарску вежбу добија се одређени број поглавља из Светог Писма које је неопходно детаљно ишчитати и припремити за усмену презентацију пред осталим колегама у датумима које наставник одреди у сагласности са студентом. За вежбу на часу могу се користити коментари из допунске литературе (видети одељак 6Б). Препоручује се коришћење издања Светог Писма Светог Архијерејског Синода издавано од 2010. године с обзиром на то да оно садржи и све књиге ширег канона на српском језику или нови превод Старог Завета професора Драгана Милина који је објавило Библијско друштво Србије (2021).

В) Уколико студент није урадио предиспитну обавезу, може изаћи на испит, али без 20 бодова који се не могу надокнадити те је максимална оцена у том случају 8. Бодови за урађену предиспитну обавезу се признају и у обновљеној академској години.

5.3. Предиспитни тестови

Студенти који редовно слушају вежбе имају могућност да стекну укупно 40 бодова путем полагања тестова. Постоје два теста у току године: први се одржава крајем зимског семестра у термину вежби или предавања, а други крајем летњег семестра. Термини се одређују унапред и о њима се студенти обавештавају током наставе. Тест се састоји од 20 питања и време израде је 45 минута. Питања на тестовима саставља наставник и тичу се градива које се ради на вежбама. Главна литература за први тест је само Свето Писмо, док други тест садржи и градиво из књиге Библијска археологија, професора др Душана Глумца. Питања се тичу одређених личности или догађаја који су обрађивани на вежбама. Уколико студент на предиспитним обавезама и тестовима освоји минимум 51 бод, може уписати оцену 6.

Градиво за тестове је следеће:

ТЕСТ 1: Постање 1-50.

ТЕСТ 2: Изл 1-22; 32; Лев 11-20; Бр 12-25; Пнз 18-19; 32-34; Д. Глумац – Библијска археологија: Скинија – изглед и функција (стр. 37-46); Свештеници и одежде (стр. 105-113); Старозаветне жртве (стр. 61-90); Старозаветни празници - Свештена времена (стр. 116-137)

Бодови добијени на појединачним тестовима се сабирају и коначан резултат испита добија се укупним бројем освојених бодова. Надокнаде тестова и поправке оцене неће бити. Први тест ће се одржати у последњој радној седмици првог семестра у терминима предавања или вежби. Други тест ће одржати у последњој радној седмици другог семестра у термину предавања или вежби. Они који нису имали прилику да ураде оба или један од тестова, одговараће поменуто градиво на испиту (види одељак 5.5. Полагање испита у целости). Препоручљиво је да се ураде оба теста у наведеним терминима, с обзиром на то да се тако градиво усваја по етапама и поспешује се процес пролазности.

5.4. Евалуација знања и испит

Писање и одбрана семинарске вежбе или одбрана усмене вежбе на часу доноси 20 бодова. Тестови носе максимално 40 бодова. Испит садржи два питања и носи максимум 40 бодова (свако питање максимум 20 бодова). Испит садржи два питања и полаже се усмено (испитна питања погледати у одељку 7). Уколико студент на предиспитним обавезама и тестовима освоји минимум 51 бод, може уписати оцену 6.

5.5. Полагање испита у целости (интегрално)

Студенти који нису били у прилици да редовно слушају предмет и да полагају тестове, испит полагају интегрално у редовним испитним роковима. Испит у том случају садржи 4 питања и полаже се усмено. Прво питање добија се из градива са првог теста, друго питање из градива са другог теста, (види одељак 5.3). Треће питање добија се из Општег увода у Свето Писмо, а четврто питање из Посебног увода.

Уколико студент није урадио предиспитну обавезу, може изаћи на испит, али без 20 бодова који се не могу надокнадити те је максимална оцена у том случају 8. Бодови за урађену предиспитну обавезу се признају и у обновљеној академској години.

5.6. Поштовање рокова:

Слање и одбрана писмене вежбе се мора завршити најкасније недељу дана пред почетак мајско-јунског испитног рока што је 15. мај 2023. године. Након овог рока се неће моћи добити нити тема, нити је могућа одбрана већ задате теме. Моле се студенти да поштују наведене рокове.

6. ЛИТЕРАТУРА

а) обавезна: (ИЗВОРИ) Свето Писмо Старог Завета (прев. Ђ. Даничић), Свети Архиепископски Синод СПЦ, Београд 2010 (са девтероканонским књигама); Свето Писмо Старог Завета (прев. Д. Милин), Библијско друштво Србије, Београд 2021. (ОПШТИ УВОД) Д. Милин, Увод у Свето писмо Старога завета, Београд 1991; Лексикон библијске егзегезе (прир. Р. Кубат/П. Драгутиновић), Београд 2018; (ПОСЕБАН УВОД) М. Ердељан, Увод у Свето писмо Старога завета. Посебни увод, Фоча 2008; И. Томић, Старозаветни пророци, Београд 2006; Н. Божовић, „Путеви српске старозаветне библијике у 20. веку“, у: Осам векова аутокефалије Српске Православне Цркве (пр. П. Пузовић/В. Таталовић), том II (Путеви српског богословља, Српска Православна Црква у српској и европској култури), Београд: САС СПЦ/ПБФ, 2020, 73-93.

б) допунска: Књига Постања (прев. А. Јефтић), Београд 2004; Свети Јефрем Сирин, Тумачење на Књигу постања и изласка (прев. Н. Тумара), Крагујевац 2013; Д. Глумац, Библијска археологија, Београд-Србиње 1999; Р. Кубат, [Траговима Писма II – Стари Савез – Рецепција и контексти](#), Београд 2015, 17-78 (одељак о Септуагинти); В. Топаловић/Н. Ковач, Историјске књиге Старог Завета, Фоча 2015; ; Митр. Амфилохије Радовић: Историјски пресек тумачења Старог Завета, Никшић 1996; W. J. Harrington, *Uvod u Stari zavjet*, izd. Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1987. А. Ninković, *Kako čitati Sveto Pismo*, Bеоград 2017. В. Шнидевинд, Како је Библија постала књига, Крагујевац, 2011; еп. Тихон Радовановић, Лекције из Светога писма Старога завета, Београд 1930 и Историја превода Старог завета, Београд, 1929; еп. др Иринеј Ћирић, [Библијско казивање о постању света](#), Богословље 1926, 107-140. А. Иванов, Поучне књиге, Београд, 1974; С. Томић, *Poruka spasenja Svetog pisma Starog zavjeta*, Zagreb 1983.

7. СПИСАК ИСПИТНИХ ПИТАЊА

Први део

1. О Светом Писму (СП као део Откривења и као књига)
2. Увод у Свето Писмо као наука (појам, подела и развој)
3. Увод у Стари Завет у српској библијистици
4. Развој писмености у Израиљу и схватање ауторства
5. Историја старозаветног текста
6. Текстурална критика (појам и извори јеврејског текста)
7. Богонадахнутост – инспирација Св. Писма
8. Старозаветни канон
9. Старозаветни апокрифи
10. Септуагинта (LXX)
11. Рукописи и штампана издања LXX
12. Вулгата (Vg)
13. Превод на старословенски језик
14. Преводи на српски језик
15. Пентатеух – садржај и подела
16. Мојсије као аутор Пентатеуха (аргументи за и против)
17. Настанак Пентатеуха (хипотеза о четири извора и савремене теорије)
18. Књига о Јову
19. Псалтир и псалми

Други део

20. Књига проповедникова
21. Књига о Рути

22. Књига о Јестири
23. Песма над песамама
24. Приче Соломонове
25. Премудрости Соломонове
26. Премудрости Исуса сина Сирахова
27. Књига пророка Исаије
28. Књига пророка Јеремије и Плач
29. Књига пророка Језекиља
30. Књига пророка Данила
31. Књига пророка Амоса
32. Књига пророка Осије
33. Књига пророка Јоне
34. Књига пророка Михеја
35. Књига пророка Наума
36. Књига пророка Захарије
37. Књига пророка Малахије
38. Књига пророка Варуха